

SLOVENEC.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemam veljá: Za celo leto predplačan 15 gid., za pol leta 8 gid., za četrt leta 4 gid., za en mesec 1 gid. 40 kr.
V administraciji prejemam veljá: Za celo leto 13 gl., za pol leta 6 gl. 50 kr., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. V Ljubljani na dom pošiljan veljá 1 gl. 20 kr. več na leto. — Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicijska, Semeniške ulice št. 2.

Naznauila (inzerati) se sprejemajo in veljá tristočna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniški ulici h. št. 2.

Izhaja vsak dan, izvemži nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 235.

V Ljubljani, v četrtek 14. oktobra 1886.

Letnik XIV.

Dogodki v Bolgariji.

I.

Vsak dan drugače bije žila bolnemu času: boj in mir se vrstita v krogu. Le socijalno vprašanje se širi in raste; zato je še bolj opravičen strah, da se prej ali slej stresa Evropa vsled krvavega boja. Že v aprilu je pisala „Münchener Allg. Zeitung“, ki sicer ne pozna pesimizma: „Politični svet se v trenutku ne more ubraniti čutu velike neprijetnosti; odnošaji na zapadu in na vzhodu pripomorejo k temu v enaki meri.“ Ruski načrti na Balkanu so sivi oblaki na vzhodu. „Socijalistične ideje na ru-deči zastavi sovražne francoske armade“ preté od zapada.

Ko je ruski car obiskal pomenljivi Krim, zasledovala je Evropa njegove korake. Rekel je v svojem povelji na črnomoško brodovje, da hoče pospeševati mirni razvoj narodnega blagostanja; „toda razmere bi mogle ovirati njegove želje ter ga prisiliti, da z orožjem brani čast države“. Na povratku nagovori carja župan v stari Moskvi ter ga spomni, da še brli polumesec na Aji-Sofiji. Svet je prisojal tem besedam velik pomen.

Med tem je francoski strah vznemirjal živce Berolinski gospódi. Boulanger je motil Bismarka v mirnem spanji. Sploh pa Bismark ni nikoli zaupal francoski prijaznosti. Ko je Ferry-ja prišteval svojim prijateljem, mečil je Anglijo v vprašanji afrikanskih naselbin. Sedaj je drugače. Nedavno je pisal „Journal des Débats“: „V teku jednega leta so se mnogo spremenile razmere med državami. V letih 1884. in 1885. je bila Anglija osamljena, Francija in Nemčija ste bili edini. Bismark se ni ogibal nobenega prepira, nobenega javnega razžaljenja proti Angliji; v Egiptu, Aziji, povsod je Anglija zadela ob zlovoljnost Nemčije. Danes je drugače. Anglija in Nemčija ste se popolnem sprijaznili; osamljena je danes Francija.“

Kaj pa, če se danes ali jutri razruši trocarska zveza, ostane li Francija še osamljena? Grof Andrassy je nekaj rekel o trocarski zvezi: bistvo zveze je, da sta dva krótka slona vzela v sredo tretjega divjega držič ga, da jo ne potegne. Isto smemo trditi, da so se Rusija, Avstrija in Nemčija sporazumele v Skjernjevicah vsled medsebojne bojazni in nezaupljivosti. Priznati so si morale, da bi vsaka iskala ktereга-koli zaveznika, ko bi se ločile ena od druge. In če divji slon konečno le poruši ograjo ter stopi iz ojníc, v katerem taboru najdemo Francijo?

Ruski slon se je obrnil proti Balkanu, udati sta se mu morala nemški in avstrijski. Vedno bolj se oblači na vzhodu, položaj je nevarnejši od dne do dne, dokler se ne reši vzhodno, t. j. slovansko vprašanje. Vsi shodi in kongresi zgodovine ne ustavijo v teku. Letos 30. marca bilo bi trideset let, ko se je porodila Pariška pogodba, toda o njej ni tirú ne sledú. Države so v tej pogodbi podpisale nedotakljivost Turčije. Dvaindvajset let potem je Berolinski kongres postavil to načelo na glavo: Turčija naj se razdeli po narodnostih, ostanek pa prikróji po evropskem uzoru. Pa Turek je vesel, da ga v miru pusté; kaj mu je mar evropska omika? Vsi dosedanji dogodki na jugu so le začetek odločilnega boja za prihodnost slovansko. Težko je uganiti, kakošen bode v kratkih letih zemljevid Evrope.

Več ni skrivnost, da bi bila Rusija z bolgarskim zjedinenjem zadovoljna, ko bi sedel udan jej knez na bolgarskem prestolu. Tudi je gotovo, da bi rusko-bolgarska narodna stranka posegla v Solun, da izvrši po členu 23. Berolinske pogodbe določene „reforme“. Že pred 18. sept. pr. l. slišal se je glas o „osvobojenji Makedonije“. „Brez Makedonije in Soluna je zjedinjena Bolgarija brez vrednosti; Solun je srcé življenju, pravi vhod v bolgarsko državo; tu sém se morajo obračati oči vseh rodoljubov.“

Ker pa Bolgari, na čelu jim Aleksander, niso poslušali svojega osvoboditelja, morala je Turčija vzdigniti svoje onemogle ude ter na „višje“ povelje varovati svoje ozemlje. Pa knez Aleksander ni bil le hraber vojak, temveč tudi pozoren diplomat. S prejšnjim sovražnikom, omahljivim sultanom sklene hitro pogodbo proti sovražnikom; s polumesecem proti križu. Po tej pogodbi meseca februarja t. l. bi sultan pomagal knezu, ko bi sovražnik napadel Bolgarijo; nasprotno bi knez svoje vojake poslal Turčiji v pomoč. Ko Rusija to zasledí, razkipi jej kri in z mogočno besedo raztrga pogodbo. Neverjetno pa je, kar premôre ruska beseda pri drugih državah.

Po bolgarsko-turški pogodbi je Turčija Aleksandru izročila vrhovno oblast v Vzhodni Rumeliji, dokler ostane prijatelj in zvest turškemu dvoru. Po členu 17. berolinske pogodbe moral bi ga sultan na vsakih pet let zopet potrditi. In ko so Bolgari premagali srbsko vojsko, tudi Rusija ni mogla več zahtevati status quo ante; vsaj neko obliko personalne unije je morala priznati. Zbrala se je konferenca v Carjemgradu, toda neupogljivi Rus je zavlekel vse posvetovanje na tedne. Nikakor ni smelo biti v pogodbi imenovano ime Aleksandra. Na to predlaga Italija v sporazumu z Anglijo, da ostane bolgarski knez na nedoločen čas deželni poglavar v vzhodni Rumeliji, ne da bi se imenovalo njegovo ime. S tem bi bila Rusija zadovoljna, ko bi ji Aleksander ne bil na potu. Zato tirja, da se poglavar imenuje le na pet let, kakor določuje tudi 17. člen berolinske pogodbe, in da je pri novem imenovanji treba dovoljenja vseh držav. Namen je očiten in prozoren. Čez pet let bi Rusija rekla: ne! in delo bi se znova pričelo.

Države so potegnile z Rusijo, Turčija se je udala in knez moral je molčati. Komaj pa je bila pogodba potrjena, pričela se je propaganda proti knezu, češ, da je izdal narod, ker ni zahteval popolne rejalne unije. V resnici pa se je Vzhodna Rumelija popolnem spojila z Bolgarijo, tako da bi revizija „vzhodno-rumelijskega upravnika“ ne imela ničesa pregledati. Vojake je združila kri na srbskem bojišču; poslance obeh polovic je knez poklical v sobranje. V prestolnem govoru je izjavil knez, „da popolno narodno sobranje priča o zjedinenju obeh Bolgarij“. Sploh se je knez obnašal tako samozavestno, da bi bili v kratkem brali o „kraljestvu Bolgariji“.

Rusija pa knezu prekriža račun. Samostojna Bolgarija je trn v ruskem telesu, ker ji dela napoto pred Carigradom. Že meseca aprila je bilo brati v „Mün. Allg. Ztg.“: tudi ruski častniki zró temnim očesom v prihodnost, ker je vedno bolj gotovo, da bo bolgarska zadeva dala povod svetovnemu boju med Rusijo in Bolgarijo, za katero stojé Anglija, Avstrija in Turčija“.

Te besede se vjemajo s poročilom češkega lista, ki je poročal o posvetovanji ruskega državnika z

carom v Livadiji. „Ako se suide južno-bolgarsko sobranje, smemo z gotovostjo pričakovati, da bo glasovalo za bolgarsko rejalno unijo. Knez se morda ne bo takoj okoristil s tem razglasom, pa vsako leto se bo ponavljala ta demonstracija, in ne bo preteklo pet let Aleksandrove oblasti v Vzhodni Rumeliji, ko se bo proglasila zedinjena Bolgarija z dovoljenjem Turčije. Morda hoče Rusija ta primerljaj odvrniti, ter ovirati Veliko Bolgarijo, ki bi posegla v Makedonijo ter onemogočila zgodovinske ruske načrte na Balkanu. Potem diplomacije in mirú Rusija tega ne doseže in v tem tiči nevarnost položaja. Diplomata je končal: Slutim, da bo smrt nemškega cesarja méja primeroma dolgemu počitku orožja evropskih velesil“.

Pred desetimi leti je Evropa poznala Bolgarijo le po imenu. Danes pa je balkanska deželica tečaj evropskega položaja. Zgodovina hiti preko političnih starin, ter preobrazuje „stari svet.“

Politični pregled.

V Ljubljani, 14. oktobra.

Notranje dežele.

Čehoslovanom se je nedavno na pravosodnem polji nekaj na bolje obrnilo po znanem Pražakovem odloku gledé dejanske ravnopravnosti češčine in nemščine pred sodnijo. To je jako veselo znamenje, če prav ni težko uganiti, zakaj da se jim je letos dalo, kar se jim je leta in leta odtežalo, kar je minister Pražak sam priznal. Tem bolj žalosten je pa položaj na političnem polji po Moravskem. Okrajni glavarji so vsi zagrizeni nasprotniki slovanskega rodú in ga pesté, kjer ga morejo. Levičarji, katerih pristaši so večinoma moravski okrajni glavarji, so že celih 7 let brez večine, uradniki so pa vendar še njihovi na krmilu. To vam je v resnici prav prava trakulja, da, še več kakor trakulja, ktera vsa gré, če ji glavo spraviš venkaj. Glava levičarskega ministerstva je že zdavnej proč, telo iz več stotin posamičnih članov sostavljeno je pa še vedno na državnem površji. Taki uradniki bi pod sedanjo vlado ne smeli službovati po vplivnih mestih, kakor so mesta okrajnih glavarjev. In vendar jih je posebno po severo-moravskih krajih vse polno. Za germanizacijo so vam prav tako spretni, kakor bi bili najeti aposteljini „Schulverein-a“. Gorjé učitelju, ki ima zadosti poguma, da ne zataji narodnega čutstva svojega. vtaknejo ga v najslabše zagorsko selo in pa kvinkvenij ne dobi. Šole na podlagi utrakvizma so se že zdavnej odpravile po celi državi, ker so jih strokovnjaki smatrali za bedarije, kar si jih misliti morete. Na severni Moravi jih imajo še! V ustanovljanji nemških šol „schulvereinskih“ se pa kar skušajo, kakor da bi šlo za kdo vé kake zasluge.

O carini na petrolej in o dotičnih pogajanjih med Avstrijo in Ogersko še vedno ni pravega sporazumljenja in ga tudi ne bo, dokler bo Madjarom pravica in poštenost manj pri srcu, kakor pa tihotapstvo s petrolejem. Žalostno, da je tako, toda resnično je. Madjarska vlada še vedno ni pri volji določiti znamek, katerih naj bi se carinski uradniki držali pri določitvi ali je olje surovo ali le zbrozgano. Madjarski učenjaki so namreč rekli, da se ne dá z določnostjo nič gotovega povedati v tem smislu. To se vé da je pa vsem od kraja všeč. Se se bo toraj očiščeno in le samo nekoliko zbrozgano olje uvaževalo za surovo, ter se bode na ta način goljufija in prikrajševanje carine še vedno nadaljevalo Avstriji na škodo, Madjarom pa na korist. Da na Dunaji kaj takega ne morejo odobriti je vendar

očividno. Zato bi bilo pa tudi prav, če bi se sedajle, kedar bodo napravljali novo državno pogodbo, tudi prispevna kvota nekoliko spremenila. Če petrolej Madjarom ves dobiček daje, nam pa nič, se bo tudi spodobilo, da bodo Madjari plačevali po 70 in mi po 30%.

Vnanje države.

Kaj bode storil *car z Bolgarijo*? Vse na to kaže, da jo bo zasedel, če tudi morda samo začasno. Kakor se čuje, bi se temu menda tudi vesile že več ne upirale, če bi Rusija obljubila, da gré na Bolgarsko samo red delat in da se takoj umakne, kakor hitro bo vse v redu ondi. Štirideset tisoč mož ima okoli Odese že v ta namen zbranih, ki se v najnovejšem času dan na dan vadijo v vkrcanju vojnega blaga. Rus le čaka kakega ugodnega povoda, da bo prekoratil državno mejo. Kakor hitro bi se od ktere-koli strani poskušala kaka revolucija proti sedanji vladi, ali bi se kak naval nameraval na ta ali na oni ruski konzulat, je takoj na to okupacija neizogibljiva. Če pa drugega ne bo, bodo pa tudi sedanje volitve jako dober povod za okupacijo. Rusija namreč še vedno trdi, da duhovi še niso zadosti pomirjeni, da bi se bilo pravih izvoljencev nadjeti. Kdo pa je vzrok, da so duhovi še vedno razburjeni, kakor Rusija sama! Čemu pa je poslala tjakaj Kaulbarsa narod dražiti, če ji je res toliko na pomirjenji ležeče. To se vé da bi bila Rusija rajše še toliko časa počakala, da bi ji bil Kaulbars nekoliko privržencev pridobil. Po smoli soditi, ki jo ima mož ondi, bi rekli, da bi bila že do prihodnjega leta čakati morala.

Ruski konzuli po Bolgarskem upirali so se vseskozi volitvam za veliko sobranje in „unisono“ trdijo, da so protipostavne. Vidimski konzul pisal je prefektu ondu dvoje pisem. V prvem se mu je pritožil, da je policija razgnala tolpo 200 kmetov, ki se je pred konzulatom nabrala, da bi volitvam ugovarjala. Prefekt je rekel, da je to storil zaradi tega, ker so bili v tolpi sami ruski podaniki, ki nimajo čisto nobene pravice vtikati se v bolgarske zadeve. V drugem pismu mu je pa ruski konzul še enkrat na vso moč odločno zatrdil, da Rusija volitev ne bo pripoznala, naj bo izid njihov kakošen-koli. Prefekt je na to pismo rekel, da ga to prav nič ne briga, ker to ni njegova, temveč zadeva osrednje vlade v Sofiji. Enako sta pisala prefektom ruska konzula v Varni in Ruščuku. Bzločka je le toliko, da ste pismi poslednjih dveh zdatno bolj zmerni, kakor prvega. Iz tega se dá sklepati, da so vsi ruski konzuli dobili ukaz, kolikor moč svojih podanikov nabrati, z njimi šunder delati in tako povod za okupacijo pripravljati. Diplomatski promet med bolgarsko vlado in ruskim konzulatom v Sofiji se je zopet pričel. Kaulbars je menda pač sprevidel, da bo še najbolje tako, kajti volitve zadosti jasno govoré, da je tako in nič drugače, kakor Bolgari hočejo. Veselje zaradi zmage nad ruskim strahovanjem je po celem Bolgarskem nezmerno. Po Sofiji hodijo cele trume meščanov z godbo in petjem po ulicah in prav tako je po drugih mestih. Radoslavov in Stambulov sta moža; ktera vse slavi, katerih se vse oklepa.

Nekteri ruski politikarji prej ko prej želé zaveze med *Rusijo* in *Francosko*, ker so se prepričali, da se bode Rusija še le tedaj mogla z Bolgarijo po svoje okoristiti, če bo Francoze za stalne prijatelje imela. In pa tudi Bismarka ji bo potem laglje privijati. Pred vsem je treba ponoviti diplomatske razmere med Petrogradom in Parizom. Če se bo tudi zveza v resnici kedaj sklepala med Rusi in Francozi, se ne da še tako lahko povedati, pač pa se bo že samo z grožnjo na sklepanje take zveze pri Bismarku zdatno več doseglo, kakor pa brez nje. Za to bo treba po nazorih „Moskv. Ved.“ poslati v Pariz Francozom prijaznega moža za ruskega poslanca. Bismark bo takoj ves drugačen postal, kakor hitro bo videl, da so zadeve med Francozi in Rusi jako prijazne. Pa tudi na Balkanu se bo vse spremenilo, če bodeta Rusija in Francoska skupno postopali. Francozje imajo še vedno velik vpliv v Atenah in v Carigradu in bi po tej strani Rusom prav veliko koristili, Angležem pa veliko sitnosti delali. Vse tri države, Rusija namreč, Turčija, Grška in Francoska lahko bi skupno postopale proti Angležem, ne da bi pri tem Nemčiji kaj do živega prišle.

Škofje portugalski so poslali skupno pismo do sv. očeta, v katerem čestitajo sv. očetu za zvršen konkordat s portugalsko vlado kar se tiče cerkvenih zadev v Indiji, ter se ob enem zahvalijo za blago naklonjenost, katero so skazali portugalski vladi. Sv. oče so odgovorili na to pismo z okrožnico do portugalskih škofov. V tej okrožnici omenijo sv. oče najprej portugalskih kraljev in slavnega naroda, ki je nove dežele našel in tam sv. vero razširjal. Mali portugalski narod je dovršil dela, ktere se smejo prištevati najslavnejšim v občni povestnici, in Portugizi so v svojih vojskah zanašali se pred vsem na božjo pomoč, njih zastava je bila slika s svetimi ranami. Portugalski kralji so pošiljali misijonarje drugih narodov v svoje naselbine, da so nadaljevali delo sv. Frančiška. Sv. oče prestopijo potem v svoji okrožnici do dogodeb preteklega stoletja, v katerem je bilo odpravljenih toliko samostanov. To pripisujejo nekaj nevernemu duhu preteklega stoletja, še več pa političnim strankam; nagovarjajo dalje, da bi se zopet vpeljali samo-

stanski redovi, ki so tudi najboljša podlaga vladarskim prestolom. Okrožnica pa ni zanimiva samo za Portugalsko, marveč posebno tudi za Avstrijo; sv. oče namreč omenijo tudi slavne okrožnice, ktere so poslali to poletje ogerskim škofom. Dvoje reči, pravijo, je pri vzgoji nastopnih duhovnov posebno potrebna: izobraženje in omika duha, in blaženje sreča. . . . Dalje opominjajo sv. oče evangelijskega izreka: „Zetev je velika“ . . . Portugalski narod je od nekdaj rad sprejemal poduk v sv. veri, ako ga je slišal od duhovnov, ki so se odlikovali v učenosti in v kreposti. Ker pa vzgled več pomore, kakor nauki, naj svetijo duhovniki kakor luč, ki se na svečnik postavi. Sv. oče govoré poslednjič o časnikih, ki imajo dandanes veliko moč do javnega mnenja; pisateljem, ki pišejo za katoliško stvar, priporočajo modrost, zmernost, pred vsem pa ljubezen, ki spremlja vse druge čednosti. — V bistvu, pravijo sv. oče, ni vezana katoliška stvar na eno ali drugo politično stranko. — Ta enciklika nam zopet kaže, kako se sv. oče prizadevajo razširjati povsod tista načela v izveličanje duš, in s kako modrostjo in previdnostjo se ozirajo na potrebe našega časa, da bi se povzdignilo cerkveno življenje povsod, kjer katoliki bivajo, kakor je to hotel Božji Izveličar, rekoč: „Luč sem vam prinesel, kaj drugega hočem, kakor da gori.“

Izvirni dopisi.

Iz Celja, 13. okt. (Črtice o lurškem potovanju. — Cesarski ukaz.) (Dalje.) Med tem se je pa pri studentu zgodilo zopet mnogo velikanskih čudežev, kateri so bili vsem znani in se niso dali tajiti. Dete s skrivljeno nogo, na nogah in rokah hroma gospodičina, popolnoma gluha žena so se ozdravili hipoma s studenčnico iz dupline. „Zdi se mi, da živim na celó drugem svetu“, je djala poslednja, „kedar poslušam glas zvonov, kterege že tri leta nisem več čula.“

Ob tistem času je bival francoski cesar Napoleon III. v Biarritzu, najslavitejših Pirenejskih toplicah. K njemu se podata dva sloveča katoliška moža, nadškof iz mesta Auch (Oš) in nek državni poslanec ter mu razložita vso lurško zadevo. Enako so cesarju mnogo prošenj predložili, naj odpravi policijske ukaze, sovražne pobožnosti vernikov. V neki prošnji je stalo sledeče: „Veličanstvo! Mi nočemo nikakor razsojevati o vprašanji, ali se je v resnici prikazovala preblazena Devica, dasiravno cela dežela to veruje vsled velikanskih čudežev, ktere je gledala. Resnično in nedvomljivo pa je, da oni studenec, ki je nenadoma začel izvirati, in ki se nam zapira, dasiravno je pokazala znanstvena preiskava njegovo neškodljivost, ni nikomur na kvar. To pak je resnično, da ravno nasprotno je zadobilo veliko število bolnikov vsled te vode zopet svoje zdravje.“

„V imenu prostosti vesti dovolite vernikom prosti pristop k lurški jami; v imenu človekoljubja dovolite bolnikom, naj iščejo tam ozdravljenje svojih betežnosti; v imenu prostega preiskovanja dovolite možem, kateri želijo najti resnico po lastnem opazovanju in raziskovanju, naj brez opovire izvršujejo svoje preiskave, da na dan pride popolna resnica.“

Napoleon III. ni bil mož mnogih besedi; svoje misli je le redkoma izustil; pa razodeval jih je po svojem djanju. Cesarju se je zdelo obnašanje njegovih uradnikov nerodno; in ko se je seznanil z vsemi dogodki, pošlje kratek telegram v Lourdes s tem ukazom, da so odstranjeni vsi policijski ukazi in da sme ljudstvo hoditi k duplini, kakor mu je ljubo. Kakor strela z jasnega zadene ta cesarska brzojavka župana, policijskega komisarja in ves uradni svet.

Nič ni pomagalo; vse posvetovanje je bilo brezvspešno; že drugi dan se je med bobnanjem preklicalo po lurških ulicah in nabilo po vseh oglih sledeče:

„Lurški župan daje s tem na znanje, da je na podlagi vikšega, njemu danega povelja preklican ukaz, razglašen 8. junija 1858.“

Dano od županstva v Lurdu dne 5. okt. 1858.
Župan: Lacadé.

Policijski komisar je moral zdaj v kraj spraviti vse ograje in svarilne tablice. Ogromna množina ljudstva se zbere, da si ogleda to delo. Komisar pride, kar je bilo prav smešno, v obleki in z mečem, koja nosi pri slovesnih paradah; spremljali so ga beriči, oboroženi s sekirami in krampi. Predrznil se je celó, množico nagovoriti; toda ljudstvo je sprejelo njegove besede z zaničevanjem in molčanjem.

„Prijatelji moji!“ začne. „Ograje, ktere je morala mestna gosposka postaviti vsled višega povelja

v mojo veliko žalost (glejte ga lisjaka!), se bojo zdaj razdrle. Nikdo ni večega trpljenja preстал, kakor jaz (čujte! čujte!) zaradi tega zadržka, ki je oviral Vašo pobožnost; kajti tudi jaz imam vero (pa kakšno?!); tudi jaz sem z Vami enacega prepričanja (kakšna sreča!). Toda uradnik mora poznati, kakor vojščak, le eno dolžnost, dostokrat grozno dolžnost pokorščine. Pa odgovornost zastran tega, kar dela, ne zadeva njega. (Najbrž, ker uradnik in kristjan nista ena in ista oseba). Da, prijatelji moji! jaz sem bil priča Vašega, občudovanja vrednega obnašanja, Vašega spoštovanja nasproti gosposki, Vaše stanovitne vere ter nisem opustil, da ne bi bil vse to sporočil visoki oblastniji. Dobro sem se potegoval za Vas, prijatelji moji.“ (Hvala ti lepa!)

Od vseh strani se mu posmehujejo in delajo zaničljive opazke; tako mu je odgovorilo ljudstvo! Ograje so se razdrle, zglasile so se pesmi v slavo preblazene Device; Marija je zmagala. (Dalje prih.)

Iz Ptuja, 12. oktobra. (Študentovska kuhinja.) Prošnja do slovenskih domoljubov. Nikdo ne bode tajil, da se razširja po spodnje štajarskih mestih, koder so gimnazije, nasproti slovenskim dijakom neki sovražen duh, rekel bi, duh Graškega mestnega zastopa. Naravna posledica se je že in se bode pojavila, da slovenski dijak v napominanih mestih ne najde več taci in toliko podpornikov in dobrotnikov za svoje nauke, nego v prošlih dōbah. Žalostna resnica je, da je neki nemčurski trgovec na slovenskih tlēh, kojega največ bogatē in preživē slovenski prejemniki, dijaku, ki ga je milo hrane prosil, duri pokazal, češ: „Slovenca ne dam-ničesar.“

Tako brezsrčno in nečloveško postopanje naših nasprotnikov, oziroma odpadnikov, bi utegnulo slovenskemu inteligentnemu naraščaju opasno biti.

Skraini čas je toraj, da jamemo sami nadarjene a uboge slovenske dijake srednjih šol podpirati s tem, da nujno ustanovimo v spodnje štajarskih mestih Mariboru, Celju in Ptuiji dijaške kuhinje, da tako odpomoremo istinito živi potrebi. Učimo se iz minolosti! Slovenska dobrotljivost in požrtvovalnost je nam štajarskim Slovincem naklonila največjega moža: Slomškega. In slavni pokojni vladika je češče očitno rekel: „Brez pomoči blagodušnega mašnika bi tudi jaz nikdar ne bil v šole prišel, nikdar svojega cilja dosegel.“ Pomislimo, koliko slovenskih razumnikov brez razlike stanū se ima za svojo existenco največ raznim dobrotnikom in podpornikom zahvaliti!

Posnemajmo toraj blagega dobrotnika Slomškovega - Pražnikarja!

Gledé na prej omenjene pojave in razloge so Ptujski Slovenci meseca septembra t. l. ustanovili v Ptuiji v samostanu velečastitih gg. oo. minoritov dijaško kuhinjo za nadarjene, pridne a ubožne, tukajšnji nižji gimnazij obiskujoče slovenske dijake. Veledušni in ljudomili č. g. gvardijan je z veseljem kuhinjo in potrebne prostore za ta plemeniti namen odstopil, za kar mu tukaj očitno, pristrčno in domoljubno zahvalo v imenu učeče se mladeži izrekamo.

Posebni v ta namen izvoljeni nadziralni odbor gg. profesorjev ima strogo čuvati in gledati na to, da se hrana samo vrednim in zares potrebnim dijakom deli.

Doslé obeduje vsaki dan od 15 do 22 dijakov, na mesec se bode okoli 500 porej à 15 kr. delilo, kar stane na mesec 75 gold. in za eno šolsko leto 750 gl. a. v. Zares velika svota, a Ptujski Slovenci se je nismo prestrašili; tešilo nas je prvič to, da smo sami h krati zložili že za vsak mesec nadpolovico potrebne svote, drugič pa se zanašamo na znano in tolikrat sijajno dokazauo darežljivost vnanjih slovenskih domoljubov.

Usojamo se toraj za primanjkljaj na vse pristne slovenske rodoljube in prijatelje učeče se mladeži po vsem Slovenskem apelovati, zlasti na domoljube Ptujškega, Ormoškega, Ljutomerskega in Rogoškega okraja, s kojih največ dijakov pohaja v Ptujski spodnji gimnazij.

Zlasti pak se obračamo s toplo domoljubno prošnjo na častito duhovščino napominanih okrajev, da nas blagovoli dejanski podpirati in podučevati slovenske kmete o prekornosti in nepotrebnosti napravi „dijaške kuhinje v Ptuiji“. Povedati jim je, da dijaška kuhinja skrbi za srečo in blagor njihovih sinov s tem, da jim deli potrebni vsakdanji živež.

Najzdatneje nam pomagajo oni dobrotniki in podporniki, ki se zavežejo na mesec po več dni à 15 kr. recimo 5 ali 10 kr. plačevati. V Ptuiji živeči Slovenci ne zmoremo gledé na druge narodne davke

na mesec večje svote od gori navedene — peščica nas je. Večina jih itak plačuje na mesec po 31, 20, 15 in 12 dni; razven tega še dajejo nekteri doma dijakom hrano.

Hvaležno se vsprejemajo tudi darovi v viktualijah, kakor: zelje, krompir, repa, fižol, zrnje. Oboje milodare, v denarjih in viktualijah, sprejema č. g. o. Benedikt Hrtiš, gvardijan v Ptuj, na čigar ime se naj tudi vsi denarni doneski po pošti adresovati blagovolé.

Domoljubi in rodoljubi slovenski! Vi vsi prijatelji učeče se mladeži! Na Vas je, da prospeva to plemenito in prekornostno podjetje, od Vas je zavisen njegov obstoj! Kdor je resničen Slovenec in čigar srce plamti ljubezni za učečo se mladino in mili slovenski rod, ne bo odklonil svoje pomoči, kajti to mu nalaga sreča in čast naroda, to mu velevala človekoljubnost.

„Imaš-li, brate, mnogo od nebes,
Od bratov ne odvrtačaj mi oče!“

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

XI. G. zbornični svetnik Karol Luckmann poroča, da je c. kr. deželna vlada vsled ukaza vis. c. kr. trgovinskega ministerstva z dne 24. julija 1886, št. 46240 z noto dne 6. avgusta t. l., št. 7902 predložila postavni načrt o preskušavanju in nadziranju parnih strojev (parnega priredja), da izreče svoje mnenje.

Ta postavni načrt določa, da ima vlada pravico parne aparate (parno priredje), če so v nevarnosti, da se razpočijo, uradno preskušati in je nadzirati. Kot parni aparati — nasproti parnim kotlom (prirejalcem para) — se smatrajo zaprte posode z več kot enim kubičnim metrom vsebine, ktere se rabijo v to, da se trdna ali tekoča telesa izpostavljajo vplivanju napetih, iz drugih posebnih parnih kotlov vzetih parov. — Določila o tem, kako se parni aparati delajo, preskušajo in od časa do časa pregledujejo ter vsa druga določila, namenjena ubraniti, da se taki aparati ne razpočijo (razletijo), izdada se ukazoma. — Parne aparate poskušavajo in nadzirajo — kakor dotičniki rajši hočejo — ali komisar preskuševalec, ktereга postavi državno oblastvo, ali — kjer je izdelovalec ali rabnik parnih aparatov udružbe v ta namen napravljene, — uradno za tako delo potrjeni organi te družbe.

Listi, ki jih ti društveni organi izdajo o preskušnji ali pregledu parnih aparatov, naj veljajo toliko, kolikor enakšna potrdila državnih organov.

To, kar raziskujoči organi ob preskuševanju ali pregledovanju parnih aparatov ukažejo, treba brezoporno storiti.

Za preskuševanje parnih aparatov po preskuševalcu, od državnega oblastva postavljenega, je treba, če vsebina aparatov znaša manj nego dva kubična metra, plačati takse po 5 gld., drugače pa po 10 gld. Za vsak vnani pregled je plačati takse 2 gld., za notranji ali podrobnejši pregled 5 gld.

Tako določa postavni načrt. Vis. c. kr. trgovinsko ministerstvo je priredilo to postavo, po kateri bi bili parni aparati jeduako uradnemu preskušanju in nadziranju podvrženi, kakor je to že uvedeno gledé parnih kotlov; za to dobilo je povod v tem, ker so se izvršili razni razleti (eksplozije) pri kuharnah cunj v papirnih tovarnah, pri kterih je več ljudi izgubilo življenje in je nastala znatna škoda. V teku razprave se je vendar pokazalo, da bi na ravno omenjeno vrsto aparatov, pri kterih so se vršili večkrat razleti, omenjen zakon ne zadostoval, da se doseže nameravan namen; kajti razun kuharn za cunje je še mnogo drugih parnih aparatov, kteri se ne morejo podvreči zakonu o parnih kotlih in njega izvršilni naredbi, pri kterih pa je vendar nevarnost, da se razletijo.

Sicer se je z naredbo državnega ministerstva z dne 17. decembra 1860, drž. zak. št. 273 izdalo osnovno določilo, o varstvenih naredbah proti nevarnosti razleta parnih aparatov ali kotlov, ki so s pokrovom hermetično pokriti. A zdí se, da je ta naredba, kakor kaže skušnja, v praksi popolnoma zapala pozabljivosti; in če bi se tudi zopet razglasila, bi se vendar popolnoma ne dosegel namen, kajti omenjena naredba je na jedni strani predaleč sezala, ker se je nanašala tudi na popolnoma male aparate, pri kterih je le neznatna nevarnost, da se razpočijo, na drugi strani pa za velike parne apa-

rate ni imela zadostnih določil. To in še vzgled nekterih tujih držav, ktere imajo že dotična določila tudi za parne aparate, dalo je povod, da se je priredil spredaj omenjeni postavni načrt.

Odsek je po temeljitem pretehtovanju tu omenjenega postavnega načrta, ki je prirejen po zakonu z dne 7. julija 1871, drž. zak. št. 112, zadevajočem preskuševanje in obdobjno preiskavanje parnih kotlov, zadobil prepričanje, da je prav, da se tudi za preskuševanje in nadziranje parnih aparatov izdada jednaka določila.

Odsek bi bil le želel, da bi se bila predložila tudi naredba, ktera se izda o napravi, preskušavanju in obdobjnem preiskavanju parnih aparatov in o drugih varstvenih naredbah proti razletu (razpoku) takih aparatov.

Sicer pa meni odsek, da ta naredba ne bode obsezala bistveno drugačnih določil, kakor ona z dne 7. julija 1872, drž. zak. št. 113, o branilnih naredbah proti razpoku parnih kotlov, in da se toraj pregledovanje parnih aparatov ne bode več kot jedenkrat na leto vršilo in da razen takse ne zadenejo posestnika parnega aparata nobeni drugi stroški.

Z ozirom na to predlaga odsek:

Slavna zbornica naj izvoli v tem smislu izreči c. kr. deželni vladi svoje mnenje.

Predlog se sprejme. (Konec prih.)

Domače novice.

(Mil. gosp. dr. Jakob Misija), knezo-škof Ljubljanski, so za nove zvonove v Podčetrku 50 gld. darovati blagovolili. Za velikodušni dar se v imenu župljanov zahvaljuje Vinc. Gršak, župnik.

(Deželni zbor) sošli se bodo letos še le meseca decembra. Manjši bodo svojo nalogo že v decembru končali, večji pa, kakor sta česki in gališki, zborovala bodeta do 20. januarija. Državni zbor se bo toraj po prestanku ob delegacijah sošel še le konec januarija ali pa v začetku februarija.

(Imenovanje.) Gosp. Franc Čuček, c. k. sodni pristav v Ljubljani, postal je c. kr. sovetniški tajnik pri c. kr. deželni sodnici v Ljubljani.

(Osobne vesti.) Č. kr. okrajni komisar grof Attems, službojoč pri tukajšnji c. kr. deželni vladi za prezidijalnega tajnika, poklican je na Dunaj v ministerstvo notranjih zadev. Posel prezidijalnega tajnika prevzame konceptni praktikant grof Andrej Schaffgotsch.

(Služba šolskega sluga) razpisana je na c. kr. rudarski ljudski šoli v Idriji z mesečno plačo 30 goldinarjev, ktera se pozneje poviša na 35 in 40 goldinarjev in to od deset do deset let. Dalje je prosto stanovanje v šoli, uradna obleka, 14 metrov drvá proti povračilu tretjine za nje. Prošnje do 25. novembra 1886 c. kr. rudarskemu ravnateljstvu v Idriji.

(„Gasilmemu društvu“ v Šentvidu pri Zatičini) daroval je prečast. g. dr. I. Janežič 15 gl. 10 kr. Želeti bi bilo, da bi se še več dobrih src našlo, ki bi ga posnemali. V imenu društva se toplo zahvaljuje Anton Kunstek.

(Šmarijski okrajni zastop) na Štajarskem pri Jelšah sestavil se je iz novega. Predsednik mu je g. Ivan Anderluh, namestnik njegov g. Franc Skaza. V odbor so pa prišli gospodje: Hugo Tančič, Gašpar Zenica iz Šentvida, Alojzij Kunder iz Slivnice, J. Podgoršek iz Ponikve in Vehovar iz Pristave.

(Cvetočih jablan) nimamo samo v Ljubljani, temveč so take tudi drugod videti. Ravnokar došlo sporočilo iz Mavčič nam naznanja, da stoji ondi na nekem vrtu poleg šole jablana, ki ima šest jako lepo razvitih cvetov, vse na eni veji. Vsekako čudno o tem času.

(Zginil) je občinski tajnik v Zgornji Beli, Edmund Pichler, jako nadarjen in zgovoren mož z občinskimi denarjem 500 gold. Sodnija ga išče.

(Novo pošto) dobili so v Ivancih na Štajarskem. Ob enem preneha pa Negovska pošta s 15. oktobrom svoje službovanje.

(Delaveci) napravili so v nedeljo v Mariboru v gostilni „zur Stadt Wien“ svoj shod, na katerem so svojo nezadovoljnost izrekli kar brez ovinkov nad sedanjim redom v človeški družbi. Tako dolgo so rovali, da jih je konečno navzoči policijski komisar domu zapodil.

(Iz Vranskega v Trojane) ne bo več treba preko Celja in Zagorja pisem pošiljati. Trgovinski minister dovolil je zopet direktno poštno zvezo. Vsled tega bode tudi naš Brdski okraj dobil boljšo poštno zvezo s Savinjsko dolino.

(Tistih 18 pomorščakov iz Pulja), ki so se nedavno na Dunaji vdeležili slavnosti odkritja Tegetthofovega spomenika kot vdeleženci pomorske vojne in slavne zmage pri Visu (Lissa) 1866, obdaroval je Dunajski magistrat z lepimi srebrnimi žepnimi anker-urami. Dotične ure izročil je magistrat ravnokar viceadmiralu Sternecku, ki jih bo še cesarju na ogled dal, potem se bodo pa takoj razdelile med pomorščake v Pulji.

(Priprave) za sijajen sprejem novoporočenega nadvojvode Otona s saksonsko princeso Josipino, pričele so se v Celovci. V ta namen sestavil se je namreč v občinskem odboru odbor, ki se bo s to zadevo pečal.

(Zidanje novega župnega dvora) v Fari pri Kostelu prevzel je na dražbi, ki se je vršila po g. okrajnemu glavarju Hočevarju 28. septembra, gosp. Dragotin Cividini, načelnik na Hrvatskem-Brodu, za 7590 gld.

(Solna kislina) razredčena na 1:1000 je po izreku Dunajskih zdravnikov menda najboljšo sredstvo proti koleri. Po jedi zavžita vse bacile takoj pomori. To sredstvo bi si pač lahko vsaka občina omislila, ker ni drago.

(Popravek.) V dopisu iz Celja („Slov.“ št. 232) v spričevalu prof. Filhola naj se bere namesto: z današnjega stališča vode — z današnjega stališča v éde.

Razne reči.

— Kaj je slava svetá brez denarja? Na Dunaji umrl je te dni (v začetku tekočega meseca oktobra) grof Leopold Meraviglia — Crivelli, 50 let star v splošnji ubožni hiši. Rojen je bil v staroslavni moravski grofovski rodovini in si je po vojaškem polji izvolil stezo skozi življenje. Služil je za nadporočnika pri konjiki v avstrijski armadi, potem je pa h mehikanski konjici za višjega častnika prestopil. Od tedaj je šlo pa vedno bolj navzdol z grofom. Nedavno so ga prinesli za smrt bolnega v splošno ubožno hišo na Dunaji, kjer je v začetku tega meseca umrl. Ker se ni nihče brigal za njegov pogreb, pokopali so ga zastoj!

— Srečen redar. V Parizu se je leta 1883 eden ondašnjih redarjev poročil z 18letno deklico, ki je bila sirota. Izgajali so jo v najdenšnici in je potem služila. Pred poroko je bila šivilja. Tisti dan pred poroko dobila je nevesta popolno balo in pa pismo s 1000 franki in sledeče besede: „Ostani vedno pridna in poštena, tvoja mati te to prosi.“ Minul četrtrek dobil je redar po pošti zopet pismo: „Ker se je Vaša družina za enega dečka pomnožila, si mislim, da pač ne morete več z Vašimi dohodki shajati. Tu imate 100.0000 frankov. Poljubite novorojenca in mater njegovo v mojem imenu. Mati Vaše žene“. Redar je na to popustil težavno službo in je prišel trgovino, kjer se mu prav dobro godi.

— Dan debeljakov, Londonski trgovec šel je nedavno v gledišče, kjer si bi bil rad „Srečnega Anžeta“ pogledal. Kupil si je vstopnico za na galerijo. Tjekaj dospel je mož takoj videl, da zanj ni več prostora, kajti galerija je bila natlačeno polna. Trgovec se obrne, hajdi nazaj k blagajnici, ter odločno denar nazaj tirja. Blagajnik pravi, da ne dá nič, trgovec pa: „bomo že videli! Šel je in tožil ravnateljstvo zaradi goljufije, ker je blagajnik vže prodane prostore še enkrat prodajal. Sodnik je rekel, da ima trgovec prav, kajti kedar je gledišče že polno, se dalje ne smejo nobene vstopnice več prodajati. Zastopnik ravnateljstva pa je rekel, da je to vedno odvisno od tega, ali pridejo v gledišče suhači ali debeljaki (suhi ali debeli). Prvih gré več notri, družih manj. Blagajnika toraj ne zadeva prav nobena krivda, kajti kaj more on za to, da je prišel trgovec na „debeljaški dan“ v gledišče, kjer je primeroma le malo ljudi prostora našlo. Sodnik pa s to razlago ni bil zadovoljen in je rekel: „Veste kaj, v drugič znate svoje ljudi tehtati, kedar jih v gledišče spuščate, ako se vam to potrebno zdi. Za sedaj pa trgovcu povrnite škodo in pa stroške plačajte!“

— Roparjem so pod krono sv. Stefana še vedno jako ugodna tla. To nam dokazuje jako drzovito izpeljan rop, ki so ga madjarski roparji ponoči od petka do soboto v Oseku na Slavonskem izvršili. Drzovitost teh ljudi je tem pomenljiveja, ker hiša, ktero so oropali, stoji v Ošeškem gorenjem mestu na velikem trgu le 500 korakov od redarske stražnice; orožniška kasarna pa tudi ni daleč. Rop izvršil se je tako le: Oskrbnik hiše grofa Normana, g. Herrmann, 60letni starček, prišel je omenjenega večera okoli 10. ure domú. Mož je samec in

